

JUAN ANTONIO ERDOZIA 'PATAS' KURANDEROA: "MEDIKUEK GAUZA ON ASKO HARTU ZEZAKETEN KURANDEROETATIK

Jexux Mari Irazu Muñoa

Juan Antonio Erdozia
"Patas" kuranderoaren
jakituriak jende asko
sendatu du

Juan Antonio Erdozia
"Patas" kuranderoak infekzioak sendatzen ditu, batez ere. Kristal irinduarekin egindako enplastoak da bere "sekretoak". Belarretan, ez du hainbesteko federik. Jende asko sendatu du, ia 80 urterekin oraindik ere eusten dio bere lanari. "Patas"ek aitarekin ikasi zuen, eta Portuko kuranderoak dio ofizioa familian berekin bukatuko dela.

Juan Antonio Erdozia Juan Antonenea baserrian jaio zen, Akarregin. Orain Portu auzoan bizi da.

Ukendu argiak erretako tokian emateko dira, eta besteak heridak garbitu eta ez gaiztotzeko. Batek kolore beltzago du, erretsina duelako. Ukenduetan argizai ona izatea da klabea

Kuranderoa zara. Zer sendatzen duzu?

Beno, nik batez ere infekzioak sendatzen ditut: heridetatik sortutakoak, ultzera bari-cosak, kolpea hartuta barruan sortu litezken infekzioak eta abar. Hortik aurrera, ba, infekzioak sortzen dituen era bateko edo besteko gauzak fistulak, almorranak, anginak, bultxoak eta abar ere sendatu izan ditut, eta zenbait ezema klase ere bai.

Nondik nola ikasi zenuen kurandero ofizioa?

Aitarekin hasi nintzen ni. Bera ere kuranderoa zen eta, 14 urterekin hasi nintzen berarekin batera eta bestera gauzak ikasten. Gero, piskana bera iritsi ezin zen tokietara neroni joaten nintzen, eta gaur arte.

Aita kurandero, semea kurandero, familiako sokak segituko al du?

Ez hau nerekin bukatuko da. Hemen ba al dakizu zer pasatzen dan? Ofizio honetan izerdi asko bota beharra dagoela.

Zer material ibiltzen dituzu zure sendagaiak egiteko, esan litezkeenak behintzat?

Nik gehiena ibiltzen dedana da kristala irin eginda. Kristala hartu eta aurrena txiki-txiki egiten det mailuarekin (edozein kristalek balioko du, baina, nik txanpain botila ibiltzen det). Gero, mailuarekin txiki-txiki egitean, beste bolita batekin pasa irindu artean. Nik normalean pare bat aldiz pasatzen det, eta erabat irinduta gelditzen da, kristala dela ere ezagutzen ez dela. Hor botilaren mane-jua da zaila. Hori ere hasi zen -Xabier Erdozia semeari begira-, baina, laister aspertu zen.

Kristal irinduari ura bota eta hor sortzen dek reakzio horrek infekzioa heldu arazi eta bildu egiten du. Efekto horrek kontinuoan izan behar du eta horretarako ogi-mamia jartzen zaio bestela efektoa kolpean egingo lukeelako, eta ogi-mamiarekin kontinuo egiten du.

Hor gauza zelebren bat ere gertatzen da. Behin Bilboko fabrika batean kristala egiteko ibiltzen materiala eskaini ziaten prueba egiteko, kristala irintzen ibili beharrik ez izateko. Material bera da, ba, baina, harek ez du efektorik egiten.

Eta belarrak, zer senda-belar ibiltzen dituzu?

Nik belarra ibiltzen det, baina gutxi. Iaztik arbiya ibiltzen det nik ezema batzuk kentzeko. Neguan, urriz artean izaten da eta haren zainarekin igurtzi eta ezema batzuk sendatzen ditu.

Hala ere, jendeak fede haundia du belarretan, baina, nik uste det belar askok egiten duen baino izen haundiagoa daukala. Berbena belarrak, esate baterako, izen haundia dauka, baina, enplastoan ia ez du efektorik egiten. Enplastoan infekzioaren gainean jarri gauean, eta goizerako ematen du sekulako zikin pila atera duela, koloreagatik. Baina, kolore hori berbenak berak hartzen duena da, ez zikinare-

“Nik aitarekin ikasi nuen eta familiako soka nerekin bukatuko da. Ofizio honetan izerdi asko bota beharra dago”

na. Nere ustez, belarrak infusioan hartzeko du indarra.

Ukenduak ere egiten dituzu.

Bai, bi klasetakoak egiten ditut, errearentzako eta bestea zauriak garbitu eta ez gaiztotzeko. Ukendu horietan inportanteena argizaria da. Argizari garbia izan behar du, puru-purua, eta hori ez da erraza bilatzen. Nik Burgosetik ekartzen det. Bat txuria da eta hori erretzean emateko da.

Besteak erretsina du eta kolore beltzagoa du. Horrek infekzioa gehiago biltzen du. Nik ez nuen deskubritu, baina, almorranentzako ere ona da. Behin, bat etorri zitzaidan ukendu bila, eta, handik denbora batera berriz. Eman nion ukendua ostera eta "¿Qué me das el de las almorranas? esan zidan. Hemen jendeak ederki probatzen ditu gauzak!

Nola ikusi izan zaituzte medikuek?

Denek ez zuten begiratu ederra egiten! Gure aitaren lagun bat bazan Altzan kuranderoa. Laskinene izena zuen. Altzako medikuak galarazi egin zion hari bere lana egitea. Behin, mediku horri emakume bat etorri zitzaion bularra gaiztotua zuela-ta. Medikuek egin ahalak egin eta sendatzen ez, eta azkenean Laskineneri hots egin zion, eta harek sendatu. Orduan, mediku horrek bere territorio guztian ibiltzeko permisoa eman zion gure aitaren lagun horri.

Gure etxean ere izan izandu dira medikuak zer lan egiten nuen ikusten. Nik esan nien "goitik laister emango dizue gelditzeko ordena", eta baita eman ere ! Denetik dago, baina, norma-lean ez gaituzte ez oso ondo ikusten ez. Nik

konprenditzen det: berak hainbeste ikasi eta nik uste det medikuek gauza on asko hartu zezazketeela".

Nik, botikaren kontra ez daukat ezer. Neronek ere ibili izandu det. Neri jendea etorri izan zait medikuak sendatu ezinda, eta nik farmaziko botikarekin sendatu izan ditut. Nik jendeari ematen diot bere gaixotasunak behar duena. Farmaziako botikak sendatuko badu farmaziko-koa emango diot. Hori ere askotan egin izan det. Nik ez diot nerea emango nereari eustea-gatik.

Eta, hori bai, nik sendatzeko moduko gauza ez bada, ni hor ez naiz sartuko, eta gaitz hori sendatzea dagokion medikuaren eskutan utzi-ko det.

KRISTAL IRINDURA

"Nik gehiena ibiltzen dedana kristal irindua da, urarekin eta ogi-mamiarekin nahastuta. Hor botilaren maneja da zaila"

BELARRAK

"Berbena belarrak, egiten duen mesedea baino izen haundiagoa dauka, eta beste batzuk ere bai. Nik kristal irindua dedan artean ez det belar beharrik"

Juan Antonio Erdozia kuranderoa
kristala irintzen. Bidrio irindua da
bere "sekruetako" bat

**Zer jende edo nongoa ibiltzen duzu
gehiena?**

Herrikoa eta kanpokoa ere bai. Batzutan, jendea gure etxera etorzen da, baina, askotan gu joan behar izaten degu jendearen etxera.

Hemen gauza bat dago: honera datorrena lautik hiru aurretik medikutan ibili eta sendatu ez dena da, eta horrek errespeto haundia ematen du. Makinat gau lo egin ezinik pasa ditut nik.

FARMAZIAKO BOTIKA

“Nik jendeari ematen diot gaixotasuna sendatzeko behar duena. Farmaziako botikak sendatuko badu farmaziakoa emango diot. Hori ere askotan egin izan det. Nik ez diot nerea emango nereari eusteagatik”

Behin batek edadeko pertsona bat sendatzeko hots egin zidaten. Hernanikoa bera. Herniatik operatu berri xamarra zan garai hartan eta ikuilun zebilela behiak adarrakin bere partetan jo eta urratua egin. Ospitalera eraman zuten eta kadera batetik besterainoko operazioa egin zioten, baina, gizona gero baino okerrago eta sendatzen ez. Azkenean, pañal haundi bat jarri eta bere horretan etxera bialdu zuten, etsipena emanda.

Gero, familikoek neri hots egin zidaten. Joan nintzen ikustera eta esan zidan “pañal hori

ARRISKUA

“Honera etrotzen den 4tik 3 aurretik medikutan ibili eta sendatu ezin duen jendea da eta horrek errespeto haundia ematen du. Nik makinat gau pasa ditut lo hartu ezinda”

kendu beharko diozu Patas”. Ez ez, esan nion, zuk kendu eta ikusiko degu zer daukan. Hala, kendu zion eta hura kolorea dena haundi-haundi eginda. Enplasto jarri nion eta hurrena joan nintzanean zatotik ardoa bezela atera zitzaion pasmoa. Palankanaka bat kenduko nion eta beste hainbeste ere gelditu zitzaion. Hurrengo egunean berriz kendu eta piskana-piskana aitona bere honera etorri zen.

Horrelaxe geladitzen da txanpain botila bat, Patasek irinduta

Handik piska batera berriz, kadera aldea gorritu egin zitzaion eta esan nuen nik: hara hor nun azaldu zaion pekatua. Enplastoakin beratu eta lehertu zanean operazioko hiru puntu atera zitzaizkion, eta listaia lorikoak gainera. Gizon harek horixe zuen gaitz guztia.

Nondik datorkizu ‘Patas’ izena?

Aitari deitzen zioten Patas. Behin elurte haundi bat bota zuen eta gure aita han atera zan berak egindako oinetako haundi batzuk jantzi-ta, ehundoko hankamarkak utziz. Handik pixka batera, gizon bat harrituta ari omen zan hanka arrasto haiei begira. Kasualidadez gure ama zana han tokatu eta gizonak galdetu omen zion: “zeinenak ote dira hanka arrasto haundi horiek ?” Gure Patasenak, erantzun amak. Geroztik, Patas deitzen zioten, eta gero neri ere bai.